

Maria Jotuni – Antti Mikkola

HUOJUVA TALO

Oheismateriaali

Maria Jotuni – Antti Mikkola

HUOJUVA TALO

Ensi-ilta 31.8.2017

Oheismateriaalin valmistus:

Jenni Hurme, Kalevan lukio, äidinkieli ja kirjallisuus

Hannele Junntila, Tampereen yhteiskoulun lukio (TYK), äidinkieli ja kirjallisuus

Jari Ketola, Tredu, talotekniikka/taide ja kulttuuri

Terhi Lintunen, Kalevan lukio, äidinkieli ja kirjallisuus

Eija Piikkilä, TAMK, terveys- ja sosiaalipalvelut

Päivi Ruohoniemi, Riihimäen aikuislukio, äidinkieli ja kirjallisuus

Sari Ruokonen, Tredu, sosiaali- ja terveysala

Mihin tarkoitukseen oheismateriaali on tehty?

Oheismateriaalin tavoitteena on syventää esityksen katsomiskokemusta ja herättää ajatuksia ja keskustelua teatterielämyksestä. Tehtäviä voi käyttää ennen ja jälkeen teatteriesityksen. Materiaali soveltuu esimerkiksi yläkoulun, ammattiopiston ja lukion opiskelijoille. Aineistoa voi soveltaa tehtäessä opintoihin opintosuorituksia.

Miten materiaalia käytetään?

Voitte vapaasti valita teitä kiinnostavat alueet ja käsitellä niitä joko ohjeen mukaan tai haluamallanne tavalla: pari- ja ryhmätöinä, keskusteluna, kirjallisina tehtävinä tai draamatehtävinä.

Voitte tutustua myös muiden näytelmien materiaaleihin sekä teatterietikettiin. Oheismateriaaleissa on erilaisiin tilanteisiin sopivia draamatehtäviä sekä materiaalia teatteriesityksistä yleensä.

<http://www.tampereenteatteri.fi/fi/yleisotyo/opettajille/>

<http://www.tampereenteatteri.fi/fi/yleisotyo/teatterietiketti/>

Kuvat: Harri Hinkka, Tampereen Teatteri

Antoisaa teatterielämystä!

SISÄLLYSLUETTELO

1. Perustietoa Huojuvasta talosta	5
1.1 Romaanin juoni	5
1.2 Jotunin hengessä – ohjaajan sana	5
1.3 Näytelmän henkilöt	6
2. Romaani ja näytelmä – vertailutehtäviä	6
2.1 Kerrontatapojen vertailua	6
2.2 Hallitsevat hahmot	7
2.3 Uhrautuvat osapuolet	7
2.4 Avioliittokuvauksen vertailua	7
2.5 Koti tarinan näyttämönä	7
2.6 Perheväkivalta	7
2.7 Lapset tarinassa	8
2.8 Väkivaltaisen päähenkilön ele- ja ilmekieli	8
2.9 Muut tehokeinot	8
3. Yksittäisten kohtausten vertailutehtäviä	8
3.1 Vertaa kirjan ja näytelmän joulukohtauksia	8
3.2 Vertaa kirjan, näytelmän ja tv-sarjan venekohtausta	8
3.3 Vertaile kirjan ja näytelmän loppuratkaisuja	9
4. Pohdintatehtäviä esityksen jälkeen	9
4.1 Sukupuoliroolit	9
4.2 Jäädä vai lähteä?	9
4.3 Vahva nainen	9
4.4 Vaikeat asiat	9
5. Soveltavia kirjoitustehtäviä esityksen jälkeen	9
5.1 Pojun rap-riimit	9
5.2 Eroviesti Tonilta Aulikille	9
5.3 Aulikin viesti Tonille	10
5.4 Terapiaryhmän vetäjä	10
5.5 Onnittelupuhe	10
5.6 Lean vlogi	10
6. Arvostelu	10
6.1 Arvostelu tekstilajina	10
6.2 Huojuvan talon vastaanotto	10
6.3 Oma arvostelu esityksestä	11

7. Mielensterveys	11
7.1 Mielensterveyden määritelmä	11
7.2 Mielensterveyden määrityminen ja muutoutuminen	12
7.3 Mielensterveys ja siihen liittyvät käsitteet	12
7.4 Bingo mielensterveyttä tukevista asioista.....	12
8. Persoonallisuushäiriöt	13
8.1 Omat ennakkokäsitykset	13
8.2 Tiedonhakua persoonallisuushäiriöistä	14
8.3 Ennakkokäsitysten vertailu tietoon	15
9. Lähisuhdeväkivalta	15
9.1 Lähisuhdeväkivallan määritelmä	16
9.2 Otteita romaanitekstistä	16
9.3 Lähisuhdeväkivallan erilaiset ilmenemistavat	17
9.4 Lähisuhdeväkivallasta kärsivien auttaminen	17
10. Näytelmän lavastus	18
10.1 Teatterilavastuksen perinteet ja historia	18
10.2 Omat teatterikokemukset	18
10.3 Suunnitellaan lavastus	18
10.4 Keskustelua näytelmän lavastuksesta	19
11. Toiminta- ja draamatehtäviä	19
11.1 Tutkitaan itsestäänselvyksiä	19
11.2 Moraali ja opetus	19
11.3 Mielenkiinto ja keskittyminen	20
11.4 Valot ja lavastus	20
11.5 Kerronnan nopeus	20
11.6 Koskettaminen	21
11.7 Kommunikointi eleillä	21
11.8 Sukupuoliroolit	21
11.9 Toiminta ryhmässä	22

1. Perustietoa Huojuvasta talosta

1.1 Romaanin juoni

Maria Jotunin Huojuva talo on avioliittokertomus, Eero ja Lea Markun avioliittohelvetin tarina. Päähenkilöistä Lea on itsenäinen nainen, joka avioliiton solmittuaan joutuu suuruudenhullun puolisonsa Eeron ailahtelevien mielentilojen uhriksi ja alistuu passiiviseksi kärsijäksi. Teosta on pidetty myös hyvän ja pahan vertauskuvana: narsistisen itsekeskeinen Eero Markku edustaa paha, Lea ja hänen vanha ihastuksensa puolestaan edustavat hyvää.

1.2 Jotunin hengessä – ohjaajan sana

Maria Jotunin Huojuva talo julkaistiin kirjailijan kuoleman jälkeen vuonna 1960. Jotuni osallistui jo 30 vuotta aiemmin romaanillaan kirjoituskilpailuun, mutta ilmoitti kilpailevansa vain voitosta. Kun kilpailun voittikin myöhemmin täysin tuntemattomaksi jäänyt teos, Huojuva talo jäi vuosikymmeniksi kustantajan pöytälaatikkoon. Syyksi on arveltu ilmeisiä yhtymäkohtia Jotunin ja hänen miehensä Viljo Tarkiaisen avioliittoon.

Jotuni oli aikaansa edellä. Hän kirjoitti vahvasti naisnäkökulmasta ja miesnäkökulmainen kritiikki oli usein sen näköistä: ”Ilettävän haisevia ja myrkyllisiä aineita”, totesi kriitikko Agathon Meurmann Jotunin novellikokoelmasta Rakkautta. Vaikka Jotunia arvosteltiin myöhemminkin raakuudesta ja siveettömyydestä, arvostelu lisäsi myös suuren yleisön kiinnostusta. Myöhemmin teattereiden kestopuosikiksi noussut näytelmä Tohvelisankarin rouva aiheutti ”teatterisodan” Kansallisteatterissa, kun suuri osa ensi-iltayleisöstä lähti pois kesken näytöksen ja teatterin johtoa arvioitiin moraalisesti mädäksi.

Sovittaessani Huojuvaa taloa Tampereen Teatteria varten olen pyrkinyt olemaan uskollinen sekä Jotunin hengelle että kielelle. Paljon on täytynyt lisätä, muokata ja muuttaa tarinan taivuttamiseksi tähän päivään. Keskeisten roolien sukupuolet on vaihdettu. Näytelmän uhri on tällä kertaa mies, akateemisesti koulutettu, vaimonsa tuloista riippuvainen koti-isä, joka kamppailee säilyttääkseen lastensa kodin ja perheen kotirauhan narsistisen vaimonsa edesottamuksilta. Sovitustyössä minua on auttanut Juha Luukkosen mainio sovitus Vaasan kaupunginteatteria varten.

Miesten kokema parisuhdeväkivalta on tabu. Siitä ei aina seuraa sairaalareissua, eivätkä mustelmat miehen kehossa herätä meissä samaa reaktiota kuin naisen. Oli perheväkivallan uhri kumpaa sukupuolta tahansa, sen merkittävimmät vammat ovat omanarvontunnon menetys ja häpeä.

Antti Mikkola, sovitus ja ohjaus

1.3 Näytelmän henkilöt

Eero Markku (o.s. Horni)	Arttu Ratinen
Lea Markku	Anna-Maija Tuokko
Toni (Eeron veli)	Antti Tiensuu
Tohtori Aulikki Helio	Mari Turunen
Terapeutti	Ville Majamaa
Silja/au pair	Ella Mettänen
Äiti	Aliisa Pulkkinen
Isä	Markku Thure

2. Romaani ja näytelmä – vertailutehtäviä

Näissä tehtävissä vertaillaan Maria Jotunin romaanin ja Antti Mikkolan teatterisovituksen keinoja. Tehtävistä voi rakentaa itselleen ja ryhmälleen sopivan paketin. Jotunin Huokuva talo on kuunneltavissa äänikirjana Yle Areenasta.

2.1 Kerrontatapojen vertailua

- Vertaile kirjan ja näytelmän kerrontaa. Miten kerrontatavat ja näkökulmat poikkeavat toisistaan? Miten näkökulma vaikuttaa siihen, miten lukija/katsoja näkee ja kokee tapahtumat?
- Kirjassa kertojana on ulkopuolinen, kaikkietävä kertoja. Näytelmässä Eero on itse kertojanääni. Miten tämä vaikuttaa luku-/katsomiskokemukseen?
- Miten näytelmässä on toteutettu avioparin sopeutuvamman osapuolen eli Eeron näkökulman korostaminen? Millaisin keinoin näytelmän Lean mielialan muutoksia kuvataan?
- Millaisin visuaalisin keinoin näytelmässä luodaan erilaisia tunnelmia?

2.2 Hallitsevat hahmot

- Vertaile kirjan ja näytelmän hallitsevia hahmoja eli kirjan Eeroa ja näytelmän Leaa. Molemmat käyttävät parisuhteessa valtaa ja manipulointia. Millaisin keinoin he valtansa rakentavat?
- Mitä yhteisiä piirteitä hahmoilla on? Miten hahmot eroavat toisistaan?
- Mitä vaikutusta on sillä, että näytelmässä vallankäyttäjä on nainen?

2.3 Uhrautuvat osapuolet

- Vertaile kirjan ja näytelmän uhrautuvia osapuolia eli kirjan Leaa ja näytelmän Eeroa. Miten avioparin uhrautuvan osapuolen lapsuus ja taustat tuodaan esille kirjassa ja teatteriesityksessä?
- Molemmissa teksteissä uhrautuvat osapuolet ajautuvat sivurooliin kodinhoitajiksi omassa talossaan. He eivät tunnu asettuvan suhteen hallitsevaa puolta vastaan. Miksi? Mitä siitä seuraa?

2.4 Avioliittokuvauksen vertailua

- Vertaile kirjan ja näytelmän eri aikaan sijoittuvaa avioliittokuvausta. Miten avioliitossa ilmenevä vallankäyttö heijastelee aikaa, jota teos kuvaa?
- Miten avioparin alistuvan osapuolen uhrautuvuus selittyy osittain myös ajalle tyypillisten toiveiden ja ihanteiden kautta?
- Miten kirjaa ja teatteriesitystä vertailemalla voi havaita avioliiton sekä miehen ja naisen aseman muuttuneen?

2.5 Koti tarinan näyttämönä

- Koti on molemmissa teoksissa tärkeä paikka sekä päähenkilöille itselleen että tarinan näyttämönä.
- Miten koti ilmentää valtasuhteita? Mitä koti tuntuu merkitsevän avioliiton hallitsevalle osapuolelle? Entä millainen paikka siitä tulee uhrautuvalla osapuolella?
- Millaisia lisämerkityksiä huoneet ja erityisesti ovet saavat?
- Mihin nimi Huojuva talo viittaa? Miten talon ja tunteiden huojumista kuvataan näytelmässä lavastuksen avulla?
- Molemmissa teksteissä kodin tunnelmaa kuvataan painavaksi ja raskaaksi. Millaisia keinoja teatteriesitys käyttää tämän tunnelman luomisessa? Miten tunteiden ja tunnelmien vaihtumista kuvataan?
- Vertaile kirjan kuvausta Eeron ja Lean kodista (luku XI) sekä teatteriesityksen lavastusta. Millaisia eroja ja samankaltaisuuksia voi havaita?

2.6 Perheväkivalta

- Vertaile kirjan ja näytelmän tapaa kuvata yltyvää perheväkivaltaa. Millaisia keinoja teatteri käyttää väkivallan kuvaamiseen?
- Miten uhrautuvan osapuolen tunteet ja tuntemukset tuodaan esille? Miten väkivaltainen käytös muuttaa uhrin olemusta näytelmän aikana?
- Miten näytelmässä kuvataan tilanteesta pois pääsemisen vaikeutta?
- Miten kokemus ja tulkinta muuttuvat, kun suhteen väkivaltainen osapuoli on miehen sijaan nainen? Millä tavoin rooliasetelmien muuttaminen kirjasta näytelmään rikkoo rooliodotuksia?

2.7 Lapset tarinassa

- Sekä kirjassa että näytelmässä lapsen saaminen kärjistää tilannetta ja voimistaa valta-asetelmaa.
- Miten lasta käytetään vallan välineenä? Miten lapset ovat näytelmässä läsnä?

2.8 Väkivaltaisen päähenkilön ele- ja ilmekieli

- Väkivaltaisen päähenkilön ele- ja ilmekieli ilmentää näytelmässä persoonan epävakautta. Millaisilla eleillä ja ilmeillä Lean persoonan muuttumista kuvataan? Miten näyttelijä käyttää kehoaan ja kasvojaan hyväksi persoonan kuvaamisessa?
- Miten päähenkilön ele- ja ilmekieli muuttuvat samassakin kohtauksessa? Entä eri henkilöiden läsnä ollessa?

2.9 Muut tehokeinot?

- Millaisia motiiveja eli toistuvia merkityksellisiä elementtejä näytelmässä on?
- Miten näytelmän päähenkilöiden pukeutuminen kuvastaa henkilöiden persoonallisuutta?
- Lealla on näytelmän alussa usein tummia vaatteita, lopussa vaatteiden väriskaala on vaaleampi. Mitä Lean vaatteiden väriskaalan muutos näytelmän edetessä voisi kuvata?

3. Yksittäisten kohtausten vertailutehtäviä

3.1 Vertaa kirjan ja näytelmän joulukohtauksia

(kirjan luvussa XII. Yle Areenassa on äänikirja, joulukohtaus on sen luvuissa 33 ja 34).

- Vertaa kohtausten tunnelmaa: Millainen tunnelma Markkujen kodissa on? Mistä se syntyy?
- Vertaa kohtausten rytmiä: Miten kirjan hitaampi rytmi vaikuttaa kohtauksen tunnelmaan ja vaikutukseen?
- Kirjassa korostetaan sitä, miten perheellä on vähän rahaa ja miten joulua ei siksi vietetä. Näytelmässä taas Lea haluaa lähteä perheen kanssa ulkomaille vaikka velaksi. Miettikää, miksi näytelmän sovittaja Antti Mikkola on halunnut muuttaa tilannetta.
- Kirjassa lahjapaketista paljastuu visiittikortteja, näytelmässä taas solarium-lahjakortti. Mitä lahjat kertovat ajasta? Mitä ne kertovat antajastaan? (Visiittikortti jätettiin kyläpaikkaan ikään kuin merkiksi siitä, että oli käyty kylässä, "visiitillä". Kortteja saatettiin säilyttää kansiossa tai maljassa, vähän vieraskirjan tapaan.)

3.2 Vertaa kirjan, näytelmän ja kirjasta tehdyn tv-sarjan venekohtausta

(kirjassa luvussa XXV, tv-sarjan kohtaus Ylen Elävässä arkistossa, osa "Kesä", n. 4 minuutin kohdalta:

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2010/11/10/huojuva-talo>)

- Millainen tunnelma kohtauksissa on? Mistä se syntyy?
- Miten kuvataan veden varaan joutuvan Lean/Eeron tuntemuksia?

3.3 Vertaile kirjan ja näytelmän loppuratkaisuja

- Miten Eeron/Lean kuolemaan johtavat tapahtumat eroavat toisistaan?
- Millainen tunnelma kuolinkohtauksissa on?
- Miksi arvelet Antti Mikkolan vaihtaneen näytelmään kuolintavaksi autokolarin?

4. Pohdintatehtäviä esityksen jälkeen

Nämä tehtävät sopivat keskustelu- tai kirjoitustehtäviksi.

4.1 Sukupuoliroolit

Miten sukupuoliroolien kääntäminen vaikuttaa katsomiskokemukseen: Miten kokemus olisi muuttunut, jos uhrina olisi ollut nainen?

4.2 Jäädä vai lähteä?

Mitä olisi tapahtunut, jos Eero olisi lähtenyt pois Lean luota Pojun syntymän jälkeen? Miksi hän jäi?

4.3 Vahva nainen

Eeron äiti korostaa sitä, että Leaa pitää ymmärtää ja tukea, koska Lea on "vahva nainen". Mitä olisi tapahtunut, jos äiti olisi ollut enemmän Eeron puolella?

4.4 Vaikeat asiat

Näytelmän lopussa Miessakit-ryhmän vetäjän on vaikea kommentoida Eeron kertomusta. Miksi useiden meistä on hankalaa löytää sanoja, kun puhutaan vaikeista asioista? Miten olisit itse reagoinut, jos olisit ollut ryhmän vetäjän asemassa?

5. Soveltavia kirjoitustehtäviä esityksen jälkeen

Nämä tehtävät voi tehdä yksin tai ryhmässä.

5.1 Pojun rap-riimit

Perheen pojasta Pojusta tulee menestynyt räppäri taiteilijanimeltään Huojuva talo. Hän ammentaa aiheet teksteihinsä rikkonaisesta lapsuudestaan. Kirjoittakaa ryhmässä kymmenkunta Pojun rap-riimiä ja esittäkää ne muille.

5.2 Eroviesti Tonilta Aulikille

Eeron veli Toni kirjoittaa tyttöystävälleen Aulikille eroviestin (esimerkiksi WhatsAppilla), jossa hän perustelee eroa omalla perhetaustallaan. Kirjoittakaa korkeintaan 40 sanan viesti.

5.3. Aulikin viesti Tonille

Aulikki vastaa perinteisellä kirjeellä tai sähköpostilla Tonin eroviestiin ja kertoo omista parisuhteeseen liittyvistä unelmistaan ja haaveistaan. Kirjoittakaa Aulikin viesti (noin 200 sanaa).

5.4 Terapiaryhmän vetäjä

Terapiaryhmän vetäjä kirjoittaa tai sanelee muistiinpanoja Eeron tapauksesta. Kirjoittakaa tai äänittäkää 6 - 8 muistiinpanoa.

5.5. Onnittelupuhe

Kirjoittakaa onnittelupuhe, jonka lasten isoäiti pitää nuorimman tyttären (Tytin) ylioppilasjuhlissa. Kirjoittakaa tai äänittäkää isoäidin puhe (noin 200 sanaa tai 3 min).

5.6 Lean vlogi

Lean jäämistöstä löytyy julkaisematon vlogi, jonka hän on tehnyt lapsilleen. Suunnitelkaa ja toteuttakaa lyhyt (1,5 min) vlogi kännykällä tai iPadilla.

6. Arvostelu

6.1 Arvostelu tekstilajina (yksilötehtävästä ryhmätehtävään)

- Etsi netistä jonkin kiinnostavan elokuvan, teatteri- tai tanssiesityksen, kirjan (tietoa tai taidetta), konsertin tai levyn arvostelu.
- Tarkastele, miten kirjoittaja **esittelee** teoksen, **erittelee** (analysoi) sitä ja miten hän **perustelee** oman mielipiteensä teoksesta. Jos teksti on mahdollista kopioida tekstinkäsittelyohjelmaan, voit käyttää eri värejä merkinnöissäsi.
- Esitelkää neljän hengen ryhmissä arvostelut suullisesti toisillenne. Keskittykää siihen, miten kirjoittaja **perustelee mielipiteensä** teoksesta. Vertailkaa ja arvioikaa niitä kiinnostavuuden ja uskottavuuden näkökulmasta.
- Mikä saa teidät lukemaan jonkin arvostelun? Miten arvostelu voi vaikuttaa lukijaan?

6.2 Huojuvan talon vastaanotto (ryhmätehtävä)

- Etsikää tietoa siitä, miten Maria Jotunin romaani Huojuva talo aikanaan otettiin vastaan.
- Etsikää esimerkiksi Aamulehden, Tamperelaisen ja Helsingin Sanomien arvostelut Tampereen Teatterin esityksestä.
- Millaisiin seikkoihin arvostelijat ovat kiinnittäneet huomiota: mistä he antavat risuja ja mistä ruusuja? Miten ruusut ja risut perustellaan?
- Miten arvostelijat ovat tulkinneet näytelmän teemoja ja niiden merkitystä nykyaikana?
- Keskustelkaa, miten oma käsityksenne vastaa arvostelijoiden käsityksiä? Missä olette samaa ja missä eri mieltä? Miksi?

6.3 Oma arvostelu esityksestä (yksilötehtävä)

Pohjustavia tehtäviä

- Piirrä omalla tyylillä näytelmän rakennekaavio, josta ilmenevät henkilöt, juonen kulku ja käänteet. Merkitse kaavioosi ne kohdat, jotka herättivät voimakkaita tunteita. Nimeä, millaisia tunteita? Pohdi myös, miksi reagoit niin kuin reagoit.
- Mikä mielestäsi on näytelmän teema (ydinasia, kantava ajatus)?
- Mikä näytelmässä jäi askarruttamaan? Mihin mielestäsi et saanut vastausta?
- Arvioi näyttelijäntyötä. Mitä arvostit? Miksi? Mitä vierastit? Miksi?
- Pohdi, miten näytelmän lavastus ja valo- ja äänimaailma onnistuvat tukemaan näytelmän teemaa?

Kirjoita teatteriarvostelu

- Arvostelu on mielipidekirjoitus, joten se on omakohtainen ja subjektiivinen mutta aina perusteltu. Arvostelun tehtävä on antaa palautetta tekijöille, mutta etenkin sen täytyy palvella yleisöä.
- Voit itse miettiä, missä arvostelusi julkaistaisiin, koska kohderyhmä vaikuttaa arvostelun sisältöön.
- Muista esitellä teos ja sen tekijät arvostelun alussa.
- Kirjoita arvostelusi niin, että oma äänesi kuuluu. Kuvaile teosta, analysoi, tulkitse ja arvioi. Tuo näkemyksesi esille pitkin matkaa, älä kasaa niitä yhteen kohtaan.
- Sopiva laajuus on 200 - 400 sanaa. Otsikoi arvostelusi itse. Myös sen, joka ei tunne teosta, täytyy pystyä ymmärtämään arvostelusi (vrt. aineistopohjainen kirjoittaminen).

7. Mielen terveys

”En minä tiedä, mikä on raja terveen ja mielenvikaisen välillä”(Eeron ääni)

Pohdintatehtäviä mielen terveyteen liittyen (joko yksilötehtävinä tai ryhmässä pohdittaviksi).

7.1 Mielen terveyden määrittelmä

Miten määrittelisit käsitteen mielen terveys? Mieti ensin aiempien tietojesi pohjalta ja kirjaa ylös ajatuksesi. Etsi myös muita mielen terveyden määrittelmiä netistä. Vertaa niitä omaan määrittelmäsi. Haluatko muokata määrittelmäsi, kun olet tutustunut laajemmin erilaisiin määrittelmiin? Miksi niitä on niin monenlaisia?

WHO:n määritelmä: Mielenterveys on hyvinvoinnin tila, jossa ihminen pystyy näkemään omat kykynsä ja selviytymään elämään kuuluviin haasteisiin sekä työskentelemään ja ottamaan osaa yhteisönsä toimintaan. (WHO 2013).

7.2 Mielenterveyden määrittäminen ja muotoutuminen

Miten mielenterveys määrittyy ja muotoutuu yksilöllisten tekijöiden lisäksi myös suhteena lähiympäristöön, yhteiskuntaan ja kulttuuriin? Teoreettista tukea pohdinnallesi saat julkaisusta Funktionaalinen mielenterveyden malli positiivisen mielenterveyden kuvaajana (Brita Shulman 2004) <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77561/Tu137.pdf?sequence=1> haettu 1.8.2017

7.3 Mielenterveys ja siihen liittyvät käsitteet

Tehkää käsittekartta tai miellekartta purkaen käsitettä mielenterveys. Miten mielenterveysongelmat liittyvät siihen? Pohtikaa, mikä merkitys sillä on, että tarkoitamme käsitteillä samoja asioita.

Käsite- ja miellekartan ohjeen löydät esim. wikipediasta tai eNorssin sivuilta:

<http://www.enorssi.fi/opetus-ja-materiaalit/tyotapapankki-1/kasitekartta-mind-map>.

Kun kartta on tehty, keskustelkaa sen pohjalta, mitkä ovat nykyään sopivia käsitteitä, mitkä vanhentuneita tai jopa loukkaavia käsitteitä. Esimerkkinä käsitteiden muuttumisesta reilun sadan vuoden ajalta on Suomen mielenterveysseura, jonka nimi oli aluksi Skyddsföreningen för Sinnessjuka – Turvayhdistys mielenvikaisia varten. Lisää historiaa sivuilta

<http://www.mielenterveysseura.fi/fi/mielenterveysseura/organisaatio-ja-toiminta/historia> haettu 1.8.2017

7.4 Bingo mielenterveyttä tukevista asioista

Opettajalle:

- Tee opiskelijoille valmiiksi tai ohjaa heitä piirtämään 25 ruudun ruudukko (5 x 5)
- Pyydä opiskelijoita ripottelemaan siihen numerot 1-25 haluamaansa järjestykseen
- Heijasta lista mielenterveyttä tukevista asioista dokumenttikameralla tms. opiskelijoiden nähtäväksi
- Luettele mielenterveyttä tukevia asioita haluamassasi järjestyksessä
- Opiskelijat ruksaavat asioita (numeroita) sitä mukaa, kun niitä luettelet
- Kun joku opiskelija saa viisi ruksia vaaka- tai pystysuoraan tai vinottain, hän huutaa "mielenterveyttä!"
- Lopeta tähän tai jatka asioiden luettelua, vaikka siihen asti, kunnes kaikki ovat saaneet "bingon"
- Jos ryhmällä riittää innostusta, pelatkaa uudelleen tai tehkää ryhmän omat mielenterveyttä tukevat 25 asiaa ja pelatkaa bingoa niillä.

Mielenterveyttä tukevia asioita

1. musiikki
2. luonto
3. liikunta
4. lepo
5. harrastukset
6. puhuminen
7. unelmat
8. tavoitteet
9. hyvä itsetunto
10. itseluottamus
11. elämänhallinnan tunne
12. ryhmään kuuluminen
13. ongelmanratkaisutaidot
14. perhe
15. ystävät
16. riittävä terveys
17. mielekäs tekeminen
18. sopiva määrä haasteita
19. riittävästi omaa rauhaa ja läheisyyttä
20. hyvä ruoka
21. turvallisuuden tunne
22. Suomen kesä
23. onnistumisen tunne
24. hyväksyttynä olemisen tunne
25. päihteettömyys

8. Persoonallisuushäiriöt

Tehtävät 8.1, 8.2 ja 8.3 muodostavat kokonaisuuden. Sopii tehtäväksi ennen tai jälkeen näytöksen.

8.1 Omat ennakkokäsitykset persoonallisuushäiriöistä

Opettaja ohjaa opiskelijat miettimään omia tämän hetkisiä käsityksiään ja tietojaan persoonallisuushäiriöistä ja/tai narsistisesta persoonallisuudesta esimerkiksi ajatuskartan avulla.

- Millaisia ihmisiä ovat persoonallisuushäiriöiset /"narsistit"? Millaisia piirteitä näissä on?
- Miten yleisiä persoonallisuushäiriöt /"narsismi" ovat?
- Mitä persoonallisuushäiriöiden piirteitä tunnistat itsessäsi?

Opettajalle:

- Tässä on ajatuksena se, että meissä jokaisessa on erilaisia piirteitä ja jotkut niistä sopivat myös persoonallisuushäiriöihin, ilman, että olisi tarvetta puhua persoonallisuushäiriöstä/”narsismista”. Opiskelijat ajattelisivat myös tätä.
- On myös ns. tervettä narsismia eli *”Terve narsismi on sitä, että sä uskallat ottaa paikkasi ja käyttää kykyjäsi. Terve kunnianhimokin on tervettä narsismia. Tommy Hellsten”*
<https://yle.fi/uutiset/3-6968640> Haettu 13.6.2017
- Patologisointi; viittaus HS mielipide *”Trumpin leimaaminen narsiseksi psykopaatiksi on väärin – psykiatrian tehtävä ei ole luokitella hyviksiä ja pahiksia”* Katariina Pari & Hanna Putkonen
<http://www.hs.fi/mielipide/art-2000005070187.html>

8.2 Tiedonhakua persoonallisuushäiriöistä

Tehtävän 8.1 jälkeen opettaja ohjaa opiskelijat tekemään luotettavista lähteistä tiedonhakua aiheesta esim.

<http://www.terveyskirjasto.fi/terveysportti/koti>

<http://www.kaypahoito.fi/web/kh/suosituksset/suositus?id=hoi50064>

<https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/Tietopankki/Diagnoosi-tietohaku/F60-69/F60/Pages/default.aspx> Haettu 13.6.2017

<https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/Tietopankki/Diagnoosi-tietohaku/F60-69/F60/Pages/F608.aspx>

Lisäksi:

Narsisti murskaa kumppanin itsetunnon Lea Froloff <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/02/23/narsisti-murskaa-kumppanin-itsetunnon>

Narsistien uhrien tuki ry:n sivuilla Tietoa narsismista <https://www.narsistienuhrientuki.fi/>

Opettajalle lyhyt tietopaketti:

Mitä persoonallisuushäiriöt ovat?

Ihmisen persoonallisuuden kehittyminen alkaa lapsuudessa ja se kehittyy varhaiseen aikuisuuteen asti. Jotkut myöhemmin vakiintuvat luonteenpiirteet ovat havaittavissa jo pienillä lapsilla. Esimerkiksi vakava sosiaalinen pelko-oireilu lapsena voi johtaa myöhemmällä iällä estyneen persoonallisuuden kehittymiseen.

”Persoonallisuushäiriöt ovat syvälle juurtuneita ja pitkäaikaisia, joustamattomia käyttäytymismalleja, jotka ilmenevät haitallisina monissa elämäntilanteissa. Nämä käyttäytymismuodot ovat huomattavan poikkeavia verrattuna tietyssä kulttuurissa valitsevaan tapaan havaita, ajatella, tuntea ja varsinkin suhtautua muihin ihmisiin.”

Persoonallisuushäiriöisen henkilön lähiympäristö kokee yleensä käyttäytymisen ongelmallisena ja usein persoonallisuushäiriöihin liittyy myös henkilökohtaisia ongelmia sosiaalisissa suhteissa ja toimintakyvyssä. Raja normaalin ja poikkeavan persoonallisuuden välillä on sopimuksenvarainen. Persoonallisuushäiriöiden luokittelu perustuu yksilön hallitseviin käyttäytymismalleihin. Kun

persoonallisuushäiriötä diagnostisoidaan, tarkastellaan siis ihmisen pitkäaikaisia käyttäytymistapoja.

Persoonallisuushäiriöt voidaan luokitella ICD-10 – luokituksen mukaan seuraavasti:

1. Epäluuloinen persoonallisuus
2. Eristäytyvä, skitsoidi persoonallisuus
3. Epäsosiaalinen persoonallisuus
4. Tunne-elämältään epävakaa persoonallisuus
5. Huomionhakuinen persoonallisuus
6. Vaativa persoonallisuus eli obsessiivis-kompulsiivinen persoonallisuus
7. Estynyt persoonallisuus
8. Riippuvainen persoonallisuus
9. Muut määritellyt persoonallisuushäiriöt
10. Sekamuotoiset ja muut persoonallisuushäiriöt

Narsistinen persoonallisuus on luokittelussa ”muut määritellyt persoonallisuushäiriöt” luokassa. Narsistisella persoonalla on suuruusmielikuvia itsestään ja omasta tärkeydestään. Hän yliarvioi omia kykyjään ja taitojaan ja vähättelee toisten sekä odottaa toisten ihmisten kohtelevan häntä harvinaislaatusina ja yliverkaisina. Narsistisen persoonan kyky myötätuntoon on heikentynyt. Sen sijaan toisten ihmisten menestys aiheuttaa kateellisuutta. Narsistisen persoonallisuuden esiintyvyyden arvio on noin yksi prosentti väestöstä.

(Marttunen, M., Eronen, M. & Henriksson, M. Persoonallisuushäiriöt. Teoksessa Psykiatria. 2007. Lönnqvist, J., Heikkinen, M., Henriksson, M., Marttunen, M. & Partonen, T. (toim.) Duodecim. s. 517-539.)

8.3 Ennakkokäsityksen vertailua tietoon

Opettaja ohjaa opiskelijoita vertaamaan tiedon haun tuloksena löydettyyn luotettavaan tietoon ennakkokäsityksenä tuotettua tietoa. Miten ennakkokäsitys muuttui luotettavan tiedon perusteella?

9. Lähisuhdeväkivalta

Tiedonhaku- ja/tai keskustelutehtäviä, soveltuvat tehtäväksi ennen tai jälkeen näytöksen.

Ohje opettajalle:

- Opettaja voi ensin ohjata opiskelijat itse hakemaan luotettavista lähteistä määritelmiä lähisuhdeväkivallalle tai käyttää tässä olevaa yhtä määritelmää.
- Määritelmän (tehtävä 9.1) jälkeen on kaksi lyhyttä otetta Maria Jotunin teoksesta Huojuva talo.

- Näiden pohjalta opettaja ohjaa opiskelijoita vertaamaan määritelmää/määritelmiä kirjan otteisiin ja käymään keskustelua aiheesta. Onko kyse lähisuhdeväkivallasta? Millaisia ajatuksia/tunteita opiskelijoissa herää?
- Ks. myös seuraavat tehtävät palvelujärjestelmästä ja toimimisesta lähisuhdeväkivaltaa kohdattaessa esim. sosiaali- ja terveysalalla.

9.1 Lähisuhdeväkivallan määritelmä

Väestöliitto (www.vaestoliitto.fi) määrittelee lähisuhdeväkivallan seuraavasti:

Parisuhdeväkivalta tarkoittaa avio- tai avopuolison tekemää fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. Myös niillä uhkaileminen on väkivaltaa. Väkivalta voi olla myös henkistä. Väkivalta on lain mukaan rangaistavaa, myös parisuhteessa. Parisuhdeväkivalta on paljon muutakin kuin lyömistä, potkimista, tönimistä tai kuristamista. Se on myös estämistä, erilaista uhkailua, valvontaa ja kaikenlaista liiallista kontrollia. Useimmiten parisuhdeväkivalta kestää vuosikausia ja pahenee vanhetessaan. Se on aina vallan käyttämistä toiseen ihmiseen. Parisuhdeväkivalta on monisäikeinen asia. Siihen liittyy haitallisia luuloja kuten uhrin syyllistäminen tai se että väkivallan kohde on jotenkin ansainnut väkivaltaisen kohtelun tai provosoinut tekoon. Viranomaiset voivat puuttua perheväkivaltaan vain silloin, kun se tulee heidän tietoonsa. Myös täysin ulkopuolinen henkilö voi ilmoittaa poliisille havaitsemansa pahoinpitelyn. http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/ haettu 22.6.2017

9.2. Otteita romaanitekstistä

”Lean oli tapana panna ostokset paperille ja näyttää se Eerolle, että tämä näki, mitä elämä tuli maksamaan. Ja maksamaanhan se tuli.

”Täytyy tulla vähemmällä toimeen”, sanoi Eero aina vihaisesti.

”Minä koetan. Mitähän jätän ostamatta?”

Lea näytti ostoslistaa. Eero tarkasti.

”Noista ei voi mitään jättää. Täytyy syödä kerrallansa vähemmän. Ei se ihmisen ruumis niin tärkeä ole. Henki on tärkeämpi. Ruumis saa alistua. Vähän asketismia, ei se pahaa tee.”

”Ei tee.”

”Ja missä se kahvi viipty nyt”, sanoi Eero vihaisesti. Sillä kertaa ei sitä ollut keitetty.

”Minä ajattelin, että jos ei laiteta”, sanoi Lea.

”Ja miksi ei?”

Lea ajatteli sanoa, että jos vähän sitä asketismia nyt noudatetaan. Vaan olkoon, sanoopahan vain niin kuin on. Ja hän virkkoi:

”Koska kahvia ei minulla ole.”

”Olisit ostanut.”

”Rahaa ei ole ollut, tuossahan on lasku viime ostoksista.”

Eero kaivoi pientä rahaa kukkarostaan ja viskasi ne Lean eteen niin, että ne lensivät pöydältä lattialle.

Lea keräsi ne ja ajatteli, ettei Eeron pitäisi tuota häntä halventavaa tapaa käyttää, että hän sai kerätä rahat kuin kerjäläinen maasta. Ja kerjäläisen tunto tuntuikin. Hänen piti aina pyytää. Se oli hyvin vaikeata. Kun ei ollut mitään syötävää seuraavaksi ateriaksi, ei uskaltanut sitä sanoa ennen kuin Eero oli lähdössä kotoa. Hän seisoi ja koetti puhella muuta ja katsoa sitä lomaa, milloin voisi ruokaostoksista sanoa, sillä Eero suuttui ja alkoi puhua tuhlavuudesta ja viskasi rahat sopimattomasti. Olisi ollut

mieluummin kokonaan pyytämättä. Se olisi taas synnyttänyt moitteen siitä, ettei hän pitänyt huolta ruoasta edes. Ja samat lauseet uusiutuisivat aina:

”Pitää tulla vähemmällä toimeen.”

”Mistä minä vähentäisin? Minä koetan syödä vähemmän”, sanoi hän.

”Eero tarttui Lean kurkkuun ja puristi sitä ja pudisteli Leaa.

”Minä kuristan”, sähisi hän.

”Eero”, sai Lea sanotuksi.

”Sinulla ei ole oikeutta epäillä minua.” Eero puristi lujemmin ja pudisteli taas.

”Älä kurista niin kovasti. Voi käydä hullusti. Sinä tapat minut.”

”Minä kuristan, kuristan”, sähisi Eero hampaiden lomitse.

Lean henki tahtoi salpautua. Hän oli puristanut kätensä lujasti Eeron käsiin ja koetti vetää niitä pois kaulansa ympäriltä.

Eero hellitti.

”Sinä, Eero, sinähän teet – pahasti.”

”Sinähän tässä pahasti teet, kun tulet puhumaan minulle sellaista keskellä yötä”, sanoi Eero jo rauhallisesti.

Jotuni Maria (2012). Huojuva talo. Kolmas painos. Otavan kirjapaino Oy. Keuruu. s. 134-135, 181.

9.3 Lähisuhdeväkivallan erilaiset ilmenemistavat

Mitä erilaisia lähisuhdeväkivallan muotoja tunnistit näytelmässä?

Väkivaltaa voidaan jakaa erilaisiin muotoihin, kuten

- fyysinen väkivalta
- henkinen väkivalta
- taloudellinen väkivalta
- seksuaalinen väkivalta
- hengellinen väkivalta
- hoidon ja huolenpidon laiminlyönti

Lisää teoriatietaa julkaisusta:

Lähisuhdeväkivallan kartoittaminen ja siihen puuttuminen perhevalvojan työssä. THL Opas 2013. Kaitue, Karhuvaara & Ruuhilahti

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110522/THL_OPA2013_030_verkko.pdf haettu 1.8.2017

9.4 Miten lähisuhdeväkivallasta kärsiviä voidaan auttaa? Mitä voi ja pitää tehdä?

Tehtävä sote-alan opiskelijoille:

Miettikää pienryhmässä ja keksikää esimerkki, missä ja miten saattaisitte työssä tai harjoittelussa

kohdata lähisuhdeväkivallasta kärsivän asiakkaan tai potilaan? Vaihtakaa tapauksia ryhmien kesken ja miettikää, mitä tekisitte ja miten ohjaisitte tätä asiakasta.

Tutustu sivustoon: www.tampere.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalinen-tuki-ja-toimeentulo/perhevakivalta.html jossa on -osoitteesta ohjeita ja auttavia tahoja haettu 1.8.2017. Hakekaa netistä ja vertailkaa eri kuntien ohjeita.

10. Näytelmän lavastus

Tehtävät voidaan toteuttaa lukion uuden ops:n mukaisesti oppiainerajoja ylittävinä, esimerkiksi yhteistyönä äidinkielen, historian, kuvaamataidon ja ilmaisutaidon oppiaineissa.

Huojuvan talon lavastus ei ole aivan perinteistä teatterilavastusta, siksi näissä tehtävissä keskitytään nimenomaan lavastuksen havainnointiin ja pohdintaan. Tehtävät 10.1 - 10.4 liittyvät toisiinsa, mutta niitä voi soveltaen tehdä myös toisistaan irrallisina.

10.1 Teatterilavastuksen perinteet ja historia

Pienryhmissä etsitään tietoa ja esimerkkikuvia ja/tai videonäytteitä eri aikakausien (esim. antiikki, keskiaika, renessanssi, 1500-1800 –luvut, 1900-luku, nykyteatteri) tavoista toteuttaa lavastuksia. Ryhmien esittelyjen perusteella keskustellaan ja pohditaan ”perinteisen lavastuksen” käsitettä.

10.2 Opiskelijoiden omat teatterikokemukset

- Onko joku nähnyt esityksen, jossa lavastus on ollut erityisen "poikkeava"? Millä tavalla se oli poikkeava, koettiinko poikkeava lavastus hyvänä vai huonona?
- Etsitään netistä erilaisia esimerkkejä moderneista, minimalistisista tai muutoin erikoisista lavastusratkaisuista (esim. Kansallisteatteri, Smedsin ”Tuntematon sotilas” ja pesukoneet ”vihollisina” <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2009/02/06/kristian-smedsin-tuntematon-sotilas>). Teatterin puolelta aihetta voi laajentaa myös elokuvaan, verrata esim. saman elokuvan eri filmatisointeja.

10.3 Suunnitellaan lavastus

- Ennen teatterikäyntiä luetaan katkelma Jotunin Huojuvaa taloa ja suunnitellaan katkelmaan lavastus tai kirjoitetaan tarkempi näytelmäsovitus/parenteesi. Lavastusratkaisuja, puvustusta tai muita yksityiskohtia voidaan myös piirtää tai rakennella (pienois)malleiksi ja koota näyttelyksi.
- Pienryhmille tai pareille annetaan sama katkelma työstettäväksi, jolloin tehtyjä ratkaisuja voi vertailla ja vaikkapa muokata niistä yhden yhteisen tuotoksen.
- Toinen vaihtoehto: Jokainen ryhmä työstää eri katkelmaa jatkaen siitä, mihin edellisen ryhmän katkelma päättyy. Tehdään havaintoja eri ratkaisuista ja siitä, voisiko tällaisen kokonaisuuden toteuttaa edes osittain.

- Verrataan ryhmien kesken tehtyjä ratkaisuja – kenellä perinteisimmät, kenellä "villeimmät" ideat, miksi päädyttiin ratkaisuihin, mitä niillä halutaan tuoda esiin / korostaa näytelmästä? Miten erilaiset lavastusratkaisut vaikuttavat näytelmän kokemiseen tai tulkintaan?

10.4 Keskustelua näytelmän lavastuksesta

Teatterikäynnin jälkeen palataan tehtävässä 9.3 tehtyihin omiin suunnitelmiin. Keskustellaan teatterikokemuksesta ja erityisesti lavastuksesta: oliko mikään ryhmien tekemistä suunnitelmista lähellekään samantyylinen kuin mitä nähtiin? Miksi lavastaja ja ohjaaja olivat päätyneet ko. ratkaisuihin? Tukiko vai häiritsikö lavastuksessa jokin keskittymistä, omaa tulkintaa tai muutoin teatterinautintoa? Mihin muuhun tekstiin voisitte ajatella sopivan samantyyllisen lavastuksen?

11. Toiminta- ja draamatehtäviä

Nämä tehtävät on tarkoitettu tehtäväksi ryhmässä kokeillen, rakennellen, leikkien ja keskustellen.

Opettajalle:

Huojuva talo -näytelmää voi hyödyntää seuraavien tehtävien esimerkkinä ja toiminnan inspiroijana. Tehtävissä voidaan käyttää valoja ja verhoja, joissa ihmiset liikkuvat ja esiintyvät. Tarkoitus ei ole käsikirjoittaa, tehdä kokonaista näytelmää tai varsinaisesti näytellä. Tehtävissä, joissa esitetään jotakin tilannetta, improvisoidaan lyhyen n. 5 min yhteisideoinnin pohjalta. Työn apuna voi käyttää yhteisen tekemisen valo- tai videokuvaamista. Osassa tehtävissä voi olla luontevaa myös kirjoittaa ajatuksia, ja niitä tehtäviä voi käyttää myös kotitehtävänä. Osa tehtävistä sopii paremmin ennen esitystä, osa jälkeen. Monet voi tehdä esitystä näkemättäkin.

11.1 Tutkitaan itsestäänselvyyksiä

- Mitä on itsestäänselvyys? Mitä tarkoitetaan asioiden kyseenalaistamisen taidolla ja tärkeydellä? Onko jokin asia niin kuin muut sanovat sen olevan?
- Pohditaan mikä on tuoli ja mitä muuta se voi olla. Mitä on istuminen, miten istutaan, mitä istumisella voi viestiä (mielenkiinnosta jotakin kohtaan yms.)? Kokeillaan yhdessä.
- Onko kaikkien hyvä istua samanlaisella tuolilla? Millainen on kaunis tuoli ja mitä on kauneus? Keskustellaan ryhmässä.

11.2 Moraali ja opetus

- Mitä on moraali ja miten se ilmenee? Pohditaan millaisia moraaleja on olemassa? Miten moraali kehittyy ihmiselle? Onko kaikilla sama moraali? Pohditaan esimerkkejä.
- Mitä on moralisointi? Mikä on moraalin opettamisen ja moralisoinnin ero? Moralisoitko Huojuvassa talo -näytelmässä? Etsitään eroja ja pohditaan esimerkkejä. Tehdään pieni esitys jossa on moralisointia.

- Tarvitseeko esityksellä/tarinalla olla opetus? Millaisia niitä voi olla? Etsitään esimerkkejä. Mikä on Huojuvan talon opetus?
- Tunnistetaan jonkin yhdessä katsotun (tai tiedetyn) elokuvan opetus. Ensin keskustellaan opetuksesta ja sitten katsotaan elokuva. Miten katsomiskokemukseen vaikuttaa ennakkokäsitys tarinasta ja sen opetuksesta?
- Keksitään opettavia tarinoita ja tehdään niistä esityksiä.

11.3 Mielenkiinto ja keskittyminen

- Mitä on mielenkiinto? Mikä saa mielenkiinnon pysymään tarinassa? Mitä on keskittynyt seuraaminen? Tarvitseeko koko ajan olla intensiivisen kiinnostunut tarinasta? Tehdään huomioita ja pohditaan. Kokeillaan miten keskittyessä muut asiat häviävät mielestä.
- Etsitään yhdessä jostakin tunnetusta elokuvasta niitä aiheita jotka kiinnittävät mielenkiinnon. Mitkä aiheet Huojuvassa talossa kiinnittävät mielenkiinnon?
- Mitä jos ei jaksakaan olla, mitä jos ei halua tai kiinnostusta tehdä jotakin? Mitä jos silti pitää, pystyykö? Pohditaan ja kokeillaan erilaisia ratkaisuja (yhteenkään ei saa liittyä sähköinen media tai some).
- Voiko keskittymisen jakaa usean asian kesken? Kokeillaan keskustella ja samalla kirjoittaa ja kuunnella musiikkia. Tuleeko kirjoitusvirheitä?
- Voiko tarinaa kokiessaan myös samalla analysoida kokemustaan? Kokeillaan elokuvaa katsoessa keskustella siitä. Teatteriesitystä seurattaessa tehdään itsekseen äänettömästi kokemuksen analysointia ja pohditaan miten se vaikuttaa elämykseen.

11.4 Valot ja lavastus

- Kokeillaan valojen ja verhojen avulla erilaisia tunnelmia. Miten jollekin taustalle saadaan kuva aikaan? Miten katsojan huomio saadaan taustakuvaan? Valot ja katsojan mielenkiinto ohjaavat katsomista näyttämöllä. Tutkitaan etualan ihmisten häviämistä tietoisesti katsomisen alueelta verhojen, savun, taustakuvan liikkeen, äänen tai valojen avulla.
- Voiko lavasteita vaihtaa tai siirtää silloin kun huomio on kiinnittynyt taustan tapahtumiin? Mitä etualalla pitää tehdä jotta huomio palaa sinne? Miten huomion saa siirtymään taas taustalle?
- Tutkitaan läpinäkyvää verhoa ja sen valaisua. Ensin verhosta näkee läpi ja sitten taas ei. Mistä valon pitää tulla muutoksen aikaansaamiseksi? Asiaa voi kokeilla ikkunaverholla.
- Miten mahdollisesti lavasteita (esim. pöytä) siirtävän näyttämömiehen käytös ja pukeutuminen vaikuttaa tilanteeseen? Miten asia muuttuu, jos näyttelijä siirtää lavastetta?
- Näytelmässä käytetään taustakuvana kasvoja videolla. Tutkitaan miten näytelmässä huomio siirtyy kasvoista (videosta/taustakuvasta) näyttelijään ja sitten kokeillaan sitä käytännössä. Kokeillaan kahden ihmisen keskustelussa edellistä. Muut seuraavat miten huomio saadaan keskustelussa itselle.

11.5 Kerronnan nopeus

- Nykyaikainen nopeatempoinen kerronta vai hidas pohdiskeleva kerronta. Mitä eroja kerrontatyyleissä on? Kuunnellaan Huojuva talo -kirjaa ja mietitään sen tyyliä ja verrataan sitä näytelmään. Mistä tyyliero muodostuu? Miten kerrontatyylillä vaikuttaa mielenkiintoon ja

keskittymiseen? Tehdään vertailua. Tehdään pieni elokuva jossa jokin sama asia on esitetty eri tyyleillä.

- Havainnoidaan omia tunteita hitaan pohdiskelevan kerronnan yhteydessä. Mietitään miten tunteisiin pyritään vaikuttamaan. Tehdään sama havainnointitehtävä nykyaikaisen nopeatempoisen tarinan kanssa.

11.6 Koskettaminen

- Pohditaan mitä on koskettaminen ja miten kosketetaan eri tavoin? Viestimme koskettamalla, miksi?
- Ihmisillä on eri tilanteissa erisuuruinen reviiri ympärillään. Milloin se on isoimmillaan ja milloin pienimmillään? Pohditaan ja kokeillaan.
- Teatterissa istutaan vieraan ihmisen vieressä. Voiko häneen koskea? Ruokalassa tai ravintolassa vastapäisillä vierailta ihmisillä jalat koskettavat. Miten se tapahtuu ja miten on kohteliasta toimia? Tallaat raitiovaunussa tai bussissa vahingossa vieraan ihmisen jalalle kun kulkuväline heilahtaa. Miten tilanne selvitetään? Keksikää lisää tilanteita ja tehkää niistä pieniä esityksiä.
- Miten tervehditään kaveria koskettamalla iloisesti, tavallisesti tai suomalaisesti? Kokeilkaa erilaisia kosketustervehdyksiä.
- Pohditaan miten vauva on sylissä, miten vauvaa pidellään, entä hieman vanhempaa lasta? Mietitään ja kokeillaan miten vauvaa hyssyttellään ja mitä on hyssyttely? Lapsen nukuttaminen, miten se voidaan tehdä? Miten eri kulttuureissa kuljetetaan lasta? Miten lapsen koskettamisella voi viestiä sivusta seuraajalle eri asioita?

11.7 Kommunikointi eleillä

- Miltä näyttää kun haluaa miellyttää toista (esimerkkejä näytelmästä)? Kokeillaan miltä näyttää kun on toista kohtaan halveksiva tai välinpitämätön?
- Kokeillaan kommunikointia ilman puhetta, esimerkiksi tekemisen kieltäminen ja ystävällinen tervehtiminen. Keksitään ja kokeillaan.
- Mitä on flirtti? Entä inhottava flirtti tai tunkeileva flirtti? Kokeillaan.
- Miten poskisuudelmin kommunikoidaan? Etsitään esimerkkejä. Tehdään elokuva jossa on kavalkadina erilaisia poskisuudelmia ja toiset pyrkivät tunnistamaan mitä tilanteessa viestitään.

11.8 Sukupuoliroolit

- Opiskelijat keksivät ja kokeilevat draamatyöskentelynä tilanteita, joissa on naisia ja miehiä ”sukupuolelleen tyypillisissä” rooleissaan. Tämän jälkeen toteutetaan samat tilanteet vaihtamalla rooleja. Roolien ja niiden vaihtamisen jälkeen käydään keskustelua kokemuksista ja sukupuoliin liittyvistä odotuksista.
- Esimerkiksi: miehet katsovat TV:stä jääkiekkoa olohuoneessa kannustaen kovalla äänellä suosikkijoukkuettaan ja naiset keskustelevat lapsiperheen arkeen liittyvistä kysymyksistä lasten leikkiessä lastenhuoneessa. Roolien vaihto: naiset katsovat TV:tä kommentoiden kriittisesti (Muodin huipulle/Tahdon morsiuspuvun!, tms. tai vaikka jääkiekkoa) ja miehet hoitavat lapset ja

keskustelevat lapsiperheen arjesta.

- Lisätietoa sukupuolinormeista voi lukea esimerkiksi:

<https://yle.fi/uutiset/3-9549806> haettu 29.8.2017

<https://yle.fi/uutiset/3-9733000> haettu 29.8.2017

11.9 Toimiminen ryhmässä

- Pohditaan miten tehtävien parissa on ryhmän kanssa toimittu. Johtiko joku toimintaa? Tarvitaanko ryhmätyössä johtajaa? Millainen on hyvä ryhmätyöntekijä? Miten ryhmän toiminta saadaan pysymään aiheessa?
- Miten toinen keskeytetään, miten annetaan puheenvuoro? Miten oma mielipide nostetaan esille? Miten saadaan toisen viesti nollattua, miten osoitetaan väheksyntää? Miten toista kannustetaan, miten osoitetaan hyväksyntää?

